

Ni pa še konec knjige, ampak slede še razni dodatki, kakor: nazivanja sorodnikov in svakov, imena orodja, jedil, delov hiše, časa. Stran 237. in 238. nam podaje dokaz, da je bil slovar namenjen še posebej pridigarjem: »Na tih dveh straneh je poduk pridigarjem „Modus concionandi“.« S slovarjem je pisatelj hotel postreči pridigarjem in poslušalcem. Pravi namreč: *Ut praedicatoribus simul et laicis serviam, nempe ut illi habeant, quod praedicerent, isti, quod legant: Clericus es? legito haec. Laicus es? legito ista libenter, crede mihi, invenies hic, quod uterque voles.* Nato sta dve strani prazni, potem je zagovor, ki obsega eno stran, potem ena stran izrekov iz sv. pisma itd. NB. *Caluitium* latinski in slovenski.

Nato sledi zopet nekoliko strani dodatkov. Imena umetnikov, delov telesa, časov, rib, raznih bolezni, tičev, vetrov, dreves, sadja, zelišč, cvetic, rudnin, vonjav, žita in sočivja, živali in drugo. Ti dodatki so pa pisani večinoma v latinskem in nemškem jeziku in le deloma v slovenskem.

Kakor že poprej zopet v končnem zagovoru nagovarja bravca, da naj prizanaša, ako najde zmote, nevednosti pisatelja, tiskarni in jeziku, ki pogrša slovnico. Si *dilligens lector* in isto dictionario *aliquem errore invenierit, parcat, vel meae ignorantiae et futuro typo, vel idiomati Carniolicum, carenti gramaticam.*

Odkril, objavil sem pozabljeni znameniti biser slovenskega slovstva. Želim, da bi se rokopis našel, da bi ga v roke vzela več slovenski slovniciar ter ga znanstveno ocenil. Omenim še, da je bil rokopis brez dvoma pripravljen za tiskarno. Dokaz temu so ponovni izreki pisatelja in razne poprave in dostavki, ki so na majhnih listkih prilepljeni v knjigi tuintam.

Dostavek.

Spisal Viktor Steska.

Ko mi je prišel ta spis slučajno v roke, sem se spomnil P. Marka Pohlina in njegovega spisa »*Bibliotheca Carnioliae*«, kjer Pohlina na 61. strani omenja rokopis istega naslova. Pripisuje ga P. Ksaveriju Vorencu (Worenz). Ta P. Ksaverij je bil po P. Marku Pohlino diskalceat, t. j. bosonog avguštinec v Ljubljani, kjer je imel njegov red samostan na Dunajski cesti (ad *regias vias* = na ajdovščini, na cesarskih cestah, kjer je bila prej deželna bolnišnica). Bil je neutrudno delaven v ko-

rist svoji domovini, zlasti kot pisatelj slovenskih knjig. Sestavil je latinsko-slovenski slovar: »*Dictionarium latino-Carniolicum*« in sv. pismo v četrki v šestih zvezkih. Oba spisa sta ostala v rokopisu, ker pisatelj ni našel založnika.

Odkod je bil ta P. Ksaverij Vorenc? P. Marko pripoveduje, da je bil Carniolus, torej Kranjec. Natančnejših podatkov, žal, nima. Izgovor Vorenc za Lovrenc kaže, da je moral biti gorenskega rodu. V Bodežicah pri Bledu pravijo še sedaj neki hiši (Arhovi) »pri Vorencu«. Mogoče bi torej bilo, da je bil iz tega kraja. Kdor bi rojstni kraj natančneje dožgal, bi storil uslugo slovenski slovstveni zgodovini.

Ker P. Ksaverij Vorenc sam pripoveduje, da je bil l. 1706. v 46. letu, je moral biti rojen okoli l. 1660. Leta 1710. je dokončal latinsko-slovenski slovar; bil je tedaj v 50. letu. Pozneje nimamo o njem sporočil. Iz njegovega življenja se je dalo samo še to poizvedeti, da je prejel »*Fr. Franciscus Xaverius a S. Ignatio*« 27. maja 1684 v Ljubljani subdijakonat.

Sedaj torej natančno vemo, da je P. Ksaverij Vorenc res spisal latinsko-slovenski slovar in da je pisal P. Marko Pohlina v tem oziru čisto resnico. Ali mar kdo o tem dvomi? France Levstik ga je radi tega vpiska hudo napadel. Očital mu je »neslano glupost in laž«; imenoval ga je »lažnjivega glupca, imajočega toliko razuma, kolikor ljubezni do resnice«.

Levstik se je tu korenito urezal; čast P. Marka Pohlina je zopet rešena.

Zakaj pa se je Levstik tako razjaril nad nedolžnim P. Markom Pohlino? Levstik je videl rokopis prevoda sv. pisma Matija Kastelica. Na prvi strani tega rokopisa je prilepljen listek s pripombo, da je rokopis last diskalceatskega samostana ljubljanskega (Ljubljanski Zvon, 1881, 700 in 784, in Levstikovi zbrani spisi, V, 208). »Zgodnja Danica« je namreč l. 1857. na str. 141. opozorila, da se nahaja rokopis Kasteličevega sv. pisma v pišeški graščini barona Moscona pri Brežicah. Po zaslugi prof. Maksa Pleteršnika je prišel ta rokopis (II. in VI. zvezek) v last Slovenske Matice. Ta rokopis in pripomba je torej videl Levstik in sklepal: P. Vorenc je neznan pisatelj; nihče ga ne omenja razen P. Marka Pohlina. Matija Kastelic je pisal slovar in prevod sv. pisma, in to sv. pismo je bilo v knjižnici diskalceatski v Ljubljani, torej je P. Marko Pohlina lagal, da Kasteličevega rokopisa ni videl, ko trdi (*Bibl. Carnioliae*, p. 13), da ne ve, če se je to sv. pismo izgubilo, ali je kje skrito. Kar velja o sv. pismu, velja prav tako o

slovarju; oboje je P. Marko Pohlin podtaknil svojemu sovedniku P. Ksaveriju Vorencu, ali še več, P. Marko je »izpod pazuhe vzel otca Vorenca«. Naposled je Levstik vzkliknil: »Kdo verjame, da bi Marko ne bil ničesar znal o Kastelčevem sv. pismu, ki se je hranilo v knjižnici njegovega samostana?«

Naj se čitatelj sam prepriča o Levstikovi sodbi:

»Kdo ve kaj o tem Ksaveriji po krstu in svojem roditelji Gregor Vorenc (Lovrenc) imenovanem? O njem Kopitar in Šafařik molčita. Morda je to le neslana glupost in laž Markova, sam Bog zna, zakaj semkaj postavljena! Utegnil mu je na umu biti Matija Kostelec, kateri je tudi: a) v rokopisu vstavil slovník četrtnskega lica, zdaj zvezan v platnice; res je le slovensko-nemško-latinsk, ne latinsko-slovensk, a Pohlinu malo deje, bodi si jedna laž več ali jedna menj; b) Kostelec je bil preložil in tudi v rokopisu vstavil vse sveto pismo, katero je nekđaj imela knjižnica Ljubljanskih Avguštincev, o čemer listek, na prvo stran tega zdaj zvezanega rokopisa prilepljen, svedoči z natisnenimi besedami: „Est Conventus FF. Eremit. Discalc. S. P. Augustini ad S. Josephum Labaci.“ Podoba je, da so baš Avgustinci bili v popisane koženice zvezali ta Kostelčev četrtnski rokopis, kateri je potlej imel tudi 6 zvezkov, dokler se ga nič ni izgubilo. Morebiti me zdaj kdo zavrne: Kako je moglo Marku biti na umu Kostelčev sv. pismo, o katerem v svoji knjigi „Bibliotheca

Carnioliae“ na 13. str. sam pripoveduje, da ne ve, če se je izgubilo ali če je kde skrito! — Res je to. Vedel je i za Kostelčev slovník ter ga tudi imenoval. „Dictionarium latino-Carniolicum“; a Pohlin je lažniv glupec, imejoč toliko razuma, kolikor ljubezni do resnice. Bog zna, če te laži ni izustil samo zaradi tega, da je potem laže izpod pazuhe vzel otca Vorenca. Še dostavljam: Kdo verjame, da bi Marko ne bil ničesar znal o Kostelčevem sv. pismu, ki se je hranilo v knjižnici njegova samostana?«

Latinsko-slovenski slovar se je srečno našel in pisatelj P. Ksaverij Vorenc je jasno izpričan. Kaj pa je z njegovim sv. pismom? Glede sv. pisma ne moremo ničesar trditi. Kastelic je napravil prevod v četverki in v šestih zvezkih, istotako po Marku Pohlinu tudi P. Ksaverij Vorenc. Kasteličev prevod se je vsaj z dvema zvezkoma ohranil, o Vorenčevem pa ni sledu. Ali bi se mogel P. Marko tako zmotiti, da bi Vorencu pripisoval Kasteličevo delo? Verjetno ni, Kasteličev rokopis nosi Kasteličevo ime in letnico 1680. Tega P. Marko ni mogel prezreti. Ali se mu more torej sleparstvo očitati? Slovar, ki se je našel, ga sijajno zagovarja. Prevod sv. pisma je torej bilo res tudi Vorenčev delo, toda ni izšlo v tisku, ampak je izgubilo. Da pa P. Marko ni videl Kasteličevega prevoda, ne bi bilo čudno, saj je prevod lahko pozneje prišel v diskalceatsko knjižnico.

Kako je že dejal Terentianus Maurus? Habent sua fata libelli.

